
Folkhälsoprogram för Strömsunds kommun åren 2021-2025

Innehållsförteckning

Folkhälsoprogram för Strömsunds kommun åren 2021-2025	1
1. Inledning	1
2. Bakgrund	2
3. Länsgemensam folkhälsopolicy	5
4. Hälsans bestämningsfaktorer	6
5. Prioriterade områden i Strömsunds kommun	8
Tidiga livets villkor	8
Utbildning och arbete	9
Hälsofrämjande miljö	10
Delaktighet och inflytande i samhället	11
Alkohol, narkotika, tobak, dopning och spel	13

1. Inledning

En god folkhälsa är en förutsättning för en hållbar utveckling i kommunen, för tillväxt och ett gott liv, men även det omvända gäller, det vill säga en hållbar utveckling och tillväxt är en förutsättning för en god hälsa.

Med en hållbar utveckling avses både ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner som är beroende av och förstärker varandra; livsvillkor, som ska påverkas genom politiska beslut. I den sociala dimensionen finns demokratiska värden som människors lika rättigheter tillgänglighet för alla och allas möjlighet att delta i samhällsutvecklingen.

Ett gemensamt arbete i riktning mot förbättrad hälsa och hållbar utveckling ökar förutsättningarna till ett gott liv hos våra medborgare. Genom att skapa så goda uppväxtvillkor som möjligt får vi långsiktigt en friskare befolkning. Utöver egenvärdet med god hälsa stärker det också förutsättningarna för en hållbar utveckling i kommunen.

Arbetet med det reviderade folkhälsoprogrammet har utgått från nationella folkhälsomål, den regionala folkhälsopolicyn för Jämtlands län, samt politiska mål och prioriteringar som finns i det politiska budgetdokumentet.

En arbetsgrupp utsedd av folkhälsorådet har arbetat fram ett reviderat folkhälsoprogram och folkhälsorådet har lämnat förslag till kommunfullmäktige som beslutar om folkhälsoprogram för Strömsunds kommun för åren 2021-2025.

2. Bakgrund

Kommunens första folkhälsoprogram antogs i juni 2004 och har därefter reviderats regelbundet. Kommunen följer den regionala folkhälsopolicyn som i sin tur följer EU:s program "Hälsa för tillväxt".

Regeringens övergripande mål är att "skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation."

I folkhälsoarbetet har man under flera år gjort ett strategiskt val att utgå från de faktorer som påverkar hälsan, hälsans bestämningsfaktorer, istället för att utgå från sjukdom och individuella hälsoproblem.

Nationellt finns åtta folkhälsomål. Länets politiker har enats om att utöver de nationella folkhälsomålen fokusera på fyra utvecklingsområden:

Tidiga livets villkor, utbildning och arbete, hälsofrämjande miljö och delaktighet och inflytande. Förutom dessa har Strömsunds kommun valt att även fokusera på området alkohol, narkotika, tobak, doping och spel.

I kommunen har vi flera program och planer som berör folkhälsan, som exempel kan nämnas, program för inflyttning och integration, våld i nära relationer och kommunens tillgänglighetsplan.

Samverkan/samarbete lokalt

Ett av kommunens övergripande mål är att vara en attraktiv kommun med god livskvalitet. För att främja livskvaliteten i vår kommun och öka inflyttningen, är det viktigt att samverka med olika aktörer i samhället som frivilligorganisationer

och föreningslivet. Det är också viktigt att det finns meningsfulla aktiviteter för barn och unga. Arbetsförmedlingen fyller en viktig funktion i frågor kring arbete och sysselsättningen. Samverkan inom kommunens verksamheter, med Region Jämtland Härjedalen samt mellan kommunen och polisen kring brottsförebyggande arbete och medborgaralöften bidrar till en ökad trygghet i samhället.

Uppföljning av områdena för 2017-2020

Kommunen presenterar regelbundet en välfärdsredovisning. I den undersöks ett antal frågor på befolkningsnivå, till exempel hur kommunens invånare ser på delaktighet och inflytande och hur det ligger till med matvanor och fysisk aktivitet. Resultaten är viktiga i folkhälsoarbete, eftersom de visar hur trender inom området ser ut.

Medborgarnas möjlighet till delaktighet och inflytande

Möjligheten till delaktighet och inflytande kan fortsätta att utvecklas, både bland ungdomar och vuxna. Fortsatta satsningar på utbildning av hög kvalitet är viktigt för att skapa förutsättningar för egen försörjning.

Valdeltagandet har ökat vid varje val sedan 2002, resultatet ligger dock 3-4% under riksgenomsnittet.

Strömsunds kommun deltar i Statistiska Centralbyråns medborgarundersökning vartannat år. I den finns ett index som mäter nöjd inflytande. Detta index har visat en ökning sedan 2014 och fram till 2018, därefter har det sjunkit och ligger på en lägre nivå än 2016.

Fler kvinnor än män är nöjda och de upplever även att det är lättare att få kontakt med kommunens verksamheter än männen.

Självskattat och socialt deltagande bland vuxna (16-84 år) i kommunen visar en lägre grad av delaktighet i sociala aktiviteter än länet i övrigt. På länsnivå deltar kvinnor i högre utsträckning i sociala aktiviteter, minst aktiva är de äldre och då särskilt män 64-85 år. Det är stor skillnad i socialt deltagande utifrån utbildningsnivå.

Ekonomiska och sociala förutsättningar, trygga uppväxtvillkor

Andelen personer med eftergymnasialutbildning ligger på 13% för hela befolkningen vilket är lägre än i länet och riket. Skillnaderna i utbildningsnivå hos kvinnor och män i Strömsund ser ut att minska. Fortfarande har en större andel av kvinnorna i Strömsund en eftergymnasialutbildning 38 % jämfört med männen 31% i åldern 25-44 år. I åldersgruppen 45-64 år har 35 % av kvinnorna en eftergymnasial utbildning och av männen är det 18%.

Över ett längre perspektiv så är andelen arbetslösa kvinnor på samma nivå 2018 som 2020 medan arbetslösheten för män har ökat. Arbetslösheten är något lägre idag jämfört med 2019 men ligger lite högre än länet och riket. Ungdomsarbetslösheten var i november 2020 16,6 % i Strömsunds kommun.

Fysisk aktivitet goda matvanor och livsmedel

Frågor om fysisk aktivitet har förändrat under perioden vilket gör att det inte finns jämförelser över tid. I Strömsunds kommun är det 60 procent som når rekommendationen om 150 minuters fysisk aktivitet per vecka. Det är ungefär samma som i riket och länet. Det är fler män som når rekommendationen 64 procent jämfört med kvinnorna där det är 56 procent som når rekommendationen.

Det är en större andel personer som har fetma 29% jämfört med både länet 17 % och riket 16%. Andelen med fetma i åldersgruppen 16-29 år har ökat sedan 2010.

Minskat bruk av alkohol, tobak och ett samhälle fritt från narkotika och doping

Andelen rökande vuxna kvinnor och män har minskat. Sedan 2006 är det en halvering av antalet personer som röker dagligen. Det är fler kvinnor än män som röker. Det finns skillnader beroende på utbildningsnivå och ekonomiska förhållanden även om minskningen finns i alla utbildningsnivåer. Det är avsevärt fler män än kvinnor som snusar dagligen, 28 procent av männen och 10 procent av kvinnorna.

En ökning av langning av alkohol från föräldrar har synts de senaste åren. Däremot har lagningen från kompisar och kompisars syskon minskat avsevärt. Sedan 2012 har alkoholkonsumtionen minskat, men den ökade något 2019. När det gäller riskkonsumtion i årskurs 9 ligger andelen kvar på samma nivå som 2015. Jämfört med riket uppger en större andel bland elever i årskurs 2 på gymnasiet att de är riskkonsumenter av alkohol.

Andelen som uppger att de har blivit erbjudna att prova eller köpa narkotika har över tid ökat i länet men ligger kvar på sammanivå i Strömsunds kommun. Däremot uppger polisen att narkotikabrotten ökar i Strömsunds kommun och även att tillgången på narkotika ökar. Attityden till narkotika ser ut att förändras mot en mer liberal inställning.

3. Läns gemensam folkhälsopolicy

Under våren 2020 antogs en ny folkhälsopolicy för Jämtlands län 2020-2024 "Vår hälsa länets möjlighet".

Sverige följer EU:s program "Hälsa för tillväxt". Regeringens övergripande mål är att "skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att de påverkbara hälsoklyftorna ska slutas inom en generation."

I folkhälsoarbetet har man under flera år gjort ett strategiskt val att utgå från de faktorer som påverkar hälsan, hälsans bestämningsfaktorer, istället för att utgå från sjukdom och individuella hälsoproblem.

Nationellt finns åtta folkhälsomål. Länets politiker har enats om att utöver de nationella folkhälsomålen fortsatt att fokusera på de fyra utvecklingsområdena:

- Tidiga livets villkor
- utbildning och arbete
- hälsofrämjande miljö
- delaktighet och inflytande

Förutom dessa har Strömsunds kommun valt att även fokusera på området, alkohol, narkotika, tobak, doping och spel.

Länets folkhälsoarbete fokuserar på den goda positiva hälsan och det salutogena perspektivet. Det innebär att man med gemensam målbild vill skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje medborgare i länet ska känna ett välbefinnande och bevara den.

Nya utmaningar för folkhälsan är utanförskap, ensamhet och psykisk ohälsa, den demografiska förändringen med en allt mer åldrande befolkning, den digitala utvecklingen, globala befolkningsomflyttningar, samhällets utveckling mot ökad urbanisering och centralisering, klimatförändringar, pandemier och dess konsekvenser för hälsan.

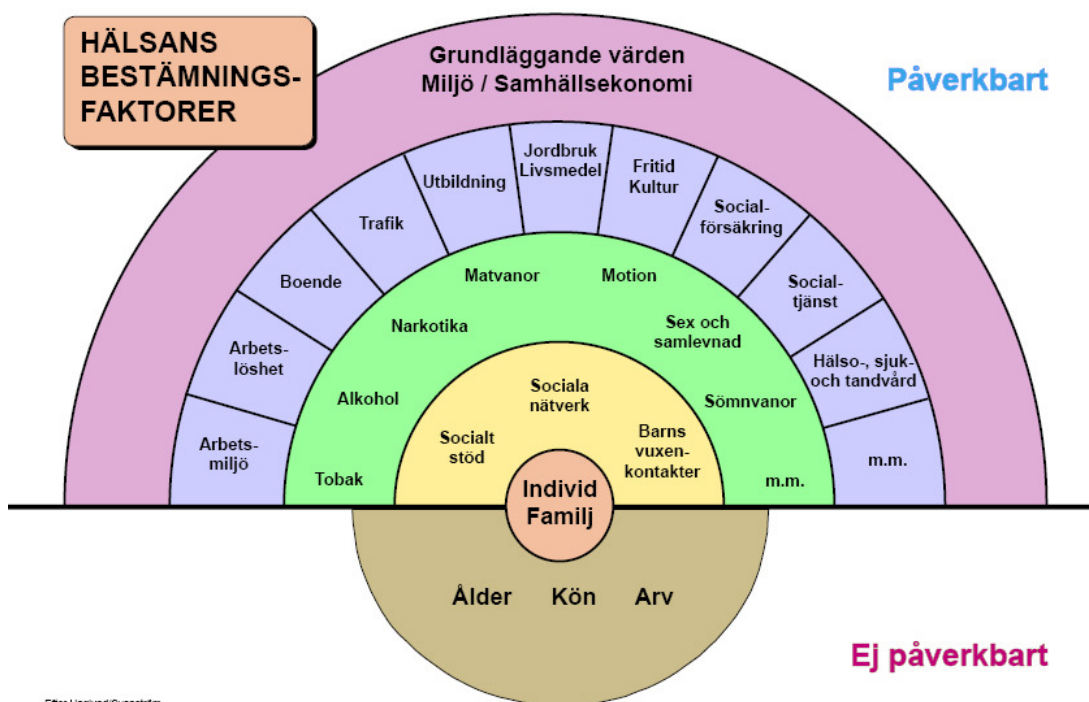
Jämtlands läns folkhälsoarbete ska utgå ifrån att samhället ska vara inkluderande – det vill säga att samhället ska skapas för alla – oavsett genus, ålder, nationalitet, religion, sexuell läggning, etnicitet, funktionsnedsättning och socioekonomisk situation.

Delaktighet och inflytande är en av de mest grundläggande förutsättningarna för vår demokrati. Region Jämtland Härjedalen är en demokratisk organisation. Tillgängligheten till hälso- och sjukvård ska vara god och verksamheten ska präglas av ständiga förbättringar – allt utifrån den enskildes perspektiv.

Länets övergripande policy utgör en grund för lokala folkhälsoprogram som respektive huvudman ansvarar för utifrån lokala förutsättningar. Kommunen ska bidra till samhälleliga förutsättningar för att nå visionen om en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen, oavsett funktionsförmåga och med ett särskilt fokus på barn, ungdomar och äldre.

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Det innebär att kommuner och regioner ska tillämpa ett barnrättsperspektiv i alla beslut som rör barn.

4. Hälsans bestämningsfaktorer

Efter Haglund/Svanström

Hälsans bestämningsfaktorer. Bilden illustrerar de olika faktorer i samhället och den miljö vi har runt omkring oss som påverkar vår hälsa. Källa: (vidareutvecklad av Samhällsmedicin Gävleborg utifrån struktur utformad av Leif Svanström och Bo Haglund)

Aaron Antonovsky myntade begreppet "Känsla av sammanhang" KASAM som utgår från vad det är som gör att vi bibehåller hälsan eller till och med kan förbättra den. Utifrån sin forskning fann Antonovsky att människor som hade en god förmåga att se begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet klarade påfrestningarna bättre än andra.

Hälsofrämjande miljöer

Förskolan och skolan är viktiga kommunala verksamheter för att nå alla barn, ungdomar och föräldrar i det hälsofrämjande arbetet. Det finns ett starkt samband mellan hälsa och lärande. Den som mår fysiskt och psykiskt bra har lättare att ta till sig kunskap.

I boendet och i närmiljön finns det möjlighet att utveckla en hälsofrämjande miljö och skapa förutsättningar för en meningsfull fritid. Samlokalisering av arenor för möten mellan alla grupper av människor är ett exempel. I planeringsstadiet av utemiljöer som till exempel lekplatser, parker, gång- och cykelvägar är det viktigt att stödja idéer och prioriteringar som växer fram bland de boende själva. Trygghet och tillgänglighet i boendet är andra betydelsefulla faktorer.

På arbetsplatsen finns goda möjligheter att påverka hälsan. Att kommunen och andra som är arbetsgivare bedriver ett aktivt hälsoarbete, är ett sätt att visa att man värderar sina anställda högt. Hälsofrämjande arbetsplatser med välfungerande arbetsvillkor kan minska den arbetsrelaterade ohälsan. Det är också viktigt att förstå och beakta de samband som finns mellan arbete, hem och fritid.

Psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan ökar, det är 12 % av befolkningen i Strömsund som anger att de har nedsatt psykisk hälsa. Det är män i åldersgruppen 30-44 år som har den största ökningen i nedsatt psykiskt välbefinnande, även andelen medelålders kvinnor som har nedsatt psykiskt välbefinnande har blivit större sedan 2010.

Andelen personer i åldersgrupperna 16-29 och 30-44 år som har svåra besvär av oro och ångest har dubblats från 2010 till 2018.

Framgångsfaktorer

Samordning, samverkan och rätt använd kompetens mellan regionen och kommunen är viktig för att invånarna ska få en bra och kostnadseffektiv vård.

En läns gemensam folkhälsopolitik, läns gemensam handlingsplan för psykisk hälsa, lokal och regional samverkan i brottsförebyggande arbete samt lokala strategier i form av aktivitetsplaner, som visar vad vi tillsammans behöver utveckla och hur det ska göras, är några av förutsättningarna för att lyckas. Kontinuerliga uppföljningar av arbetet görs av respektive nämnd/styrelse. Folkhälsorådet upprättar kontinuerligt en välfärdsredovisning och reviderar tillsammans med nämnder och styrelse vad som ska utvecklas.

5. Prioriterade områden i Strömsunds kommun

De områden som prioriterats som är särskilt viktiga i vår kommun för att förbättra befolkningens hälsa har tagits fram utifrån nationell, regional och lokal statistik. Samtliga områden har bäring på både nationella folkhälsomål och regionala utvecklingsområden i länets Folkhälsopolicy.

Folkhälsorådet har valt att prioritera följande områden under åren 2021-2025

- Tidiga livets villkor
- Utbildning och arbete
- Hälsöfrämjande miljö
- Delaktighet och inflytande
- Alkohol, narkotika, tobak, doping och spel

Tidiga livets villkor

Inriktningsmål: Barn och ungdomar har trygga och goda uppväxtvillkor

Förhållanden under barn- och ungdomsåren har stor betydelse för både den psykiska och fysiska hälsan under hela livet. Barn och unga är en av de viktigaste målgrupperna inom folkhälsoarbetet.

För att ett barn eller en ungdom ska få en hälsosam psykisk utveckling är det viktigt att bli sedd och bekräftad. Här spelar föräldrarna en stor roll och därför är det viktigt att stödja dessa. Olika former av föräldrastöd är ett sätt att stärka föräldrarna och därigenom barns och ungdomars hälsa.

Insatser för att främja barns och ungdomars långsiktiga hälsa kan ske på flera arenor. Viktiga arenor är familjecentral, ungdomsmottagningens filial, förskola och skola. I dessa miljöer är det viktigt att de känner sig trygga och säkra. Med stöd av pedagogiskt utbildad personal utvecklar och tränar barn och unga på olika kompetenser, till exempel problemlösningsförmåga samt social och emotionell förmåga, som även fungerar som skyddsfaktorer mot ohälsa och bidrar till en hälsofrämjande skolutveckling. Åtgärder som ökar kunskap om psykisk ohälsa och främjar goda levnadsvanor som till exempel goda kost- och motionsvanor kan uppmuntras och genomföras i dessa miljöer.

Generella insatser som riktas till alla barn och unga är grundläggande. Särskilt stöd måste dock ges till de som har en utsatt situation för att tidigt upptäcka tecken på ohälsa och för att motverka en ojämlig hälsa.

Satsningar	Uppföljningar
-------------------	----------------------

Psykisk ohälsa hos barn och unga ska minska (prioriterat mål)	Självskattad hälsa, psykosomatiska besvär, genom hälsosamtal i skolan Uppföljning genom socialnämndens måluppföljning
Förstärkt stöd till unga 13-23 år, via ungdomsmottagningen	Uppföljning av antal besök, besöksorsak per år, könsuppdelad statistik
Fortsatt utveckling av föräldraskapsstöd	Folkhälsorådets genomförandeplan samt via enkät om vad som genomförts på skolorna
Trivsel. Trygghet och säker skolmiljö	Trivsel Trygg och säker skolmiljö, genom hälsosamtal i skolan
En trygg ekonomisk situation för barnfamiljer	Barnfattigdomsindex. Bas Uppföljning genom socialnämndens internkontroll

Utbildning och arbete

Inriktningsmål: Alla har ekonomisk och social trygghet

Både hälsa och medellivslängd följer till stor del människors roll i arbetslivet, som i sin tur ofta har ett samband med utbildningsnivå. Sambanden gäller under hela livet, vilket visar på vikten av ett livslångt lärande. Utbildning stärker den enskilda individen, ger större delaktighet och ökade möjligheter att påverka och ha inflytande över den egna situationen.

Utbildning i olika former är viktig för människors möjlighet att få en förankring på arbetsmarknaden. Antalet arbetstillfällen för personer med lägre utbildningsnivå minskar och kompetenskraven förändras ~~allteftersom~~ i arbetslivet. Ett brett utbildningsutbud, både inom teoretiska och praktiska områden, ger valmöjligheter för fler och bidrar till en mer jämlik hälsa.

Förvärvsarbete är en viktig bas för människors identitet och sociala liv och för de flesta den huvudsakliga källan till försörjning. Det bidrar också till trygga uppväxtvillkor. Att ha ett arbete har ofta positiva effekter för hälsan. Arbetsplatser kan även fungera som hälsofrämjande miljöer och därmed bidra till en förbättrad folkhälsa. Utsatta individer bör ges förutsättningar att hålla sig kvar och återkomma till arbetsmarknaden.

Satsningar	Uppföljningar
Ungdomsarbetslöshet ska minska (prioriterat mål)	Antalet arbetsökande; öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd 18-24 år, bas Uppföljning sker genom socialnämndens måluppföljning
Alla barn och ungdomar inom förskola, grundskola och gymnasieskola ska ges förutsättningar att klara kunskapsmålen	Förskolan – redogörande svar. Hur har verksamheten gett förutsättningar att nå strävansmålen Grundskolenivå: Betygsresultat åk 9 Gymnasial nivå: Betygsresultat åk 3
Kommuninvånarnas förmåga till egenförsörjning ska öka	Andel förvärvsarbetande i kommunen Andel av befolkning som får försörjningsstöd Uppföljning sker genom socialnämndens måluppföljning
Kommunen ska kontinuerligt ställa praktikplatser till förfogande	Uppföljning sker genom socialnämndens måluppföljning
Andelen invånare med eftergymnasialutbildning ska öka	Andelen av befolkning med eftergymnasialutbildning i olika åldersgrupper

Hälsöfrämjande miljö

Inriktningsmål: I kommunen finns miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor och främjar social gemenskap.

Människors levnadsvanor kan påverkas dels genom miljöer som underlättar hälsosamma levnadsvanor, dels genom att individen stärks till att göra bra val.

Det är viktigt att utemiljön inbjuder till och underlättar för fysisk aktivitet i vardagen. I kommunen har vi fina naturområden både i form av naturreservat,

skoterspår, elljusspår mm. Det är viktigt att dessa görs mer lättillgängliga genom till exempel bra information.

I Strömsunds kommun har vi en stor andel som lider av fetma, övervikt, högt blodtryck och diabetes. Graden av fysisk aktivitet följer ofta sociala mönster och är kopplad till levnadsvillkoren och därmed till livsstilen. Regelbunden fysisk aktivitet har stor betydelse för människors fysiska och psykiska hälsa.

I planering av olika inomhus- och utomhusmiljöer är det viktigt att ta hänsyn till faktorer som på olika sätt främjar hälsa och social gemenskap. Goda matvanor är bra för hälsan och välbefinnandet och en förutsättning för en positiv hälsoutveckling. En god kosthållning inom skola, barnomsorg, äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning kan ha stora effekter för hälsan på lång sikt.

Satsningar	Uppföljningar
Fler barn och vuxna som är fysiskt aktiva	Fysiskt aktiva vuxna i genomsnitt minst 30 minuter eller mer per dag, genom hälsa på lika villkor
Goda matvanor bland barn och ungdomar, minska söta drycker inklusive energidryck, öka andelen som äter frukost	Andelen barn och ungdomar som dricker söta drycker, öka andelen som äter frukost, genom hälsosamtal i skolan Drogvaneundersökningen
Goda matvanor hos vuxna, öka andelen som äter grönsaker	Andelen vuxna som äter grönsaker, genom hälsa på lika villkor
Tillhandahålla möjligheter till motion och rekreation	Anläggningar, lokaler och föreningsstöd, redogörande svar och resonerang

Delaktighet och inflytande i samhället

Inriktningsmål: Alla känner delaktighet och har inflytande över den egna livssituationen och i samhället

Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande förutsättningarna för folkhälsan.

Att ha egenmakt och kunna påverka tillvaron, planera och styra sitt liv är en betydelsefull faktor för god hälsa. Det är nära förknippat med hur man upplever sig vara delaktig och kan påverka i samhället. Brist på inflytande och möjligheter att påverka den egna livssituationen har ett starkt samband med ohälsa. Rätten till delaktighet gäller oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gemenskap, delaktighet och inkludering är faktorer som stärker den psykiska hälsan. Det är därför viktigt att arbeta mot utanförskap och segregation. Kommunen arbetar med olika projekt för att ta fram strategier för att motverka utanförskap och radikalering. För att uppleva meningsfullhet i livet är det viktigt att känna sig behövd och bekräftad. Det finns olika sätt för människor att engagera sig i samhällslivet, men oavsett formen är det viktigt att engagera sig i samhällslivet, men oavsett formen är det viktigt att engagemanget tas på allvar och att möjligheten till inflytande är reell.

Det finns olika sätt för människor att engagera sig i samhällslivet, men oavsett formen är det viktigt att engagemanget tas på allvar och att möjligheten till inflytande är reell.

Satsningar	Uppföljning
Fler som röstar i kommunvalet	Valdeltagande i kommunvalet
Utvecklad dialog med kommuninvånarna	Kommunens verksamhet när det gäller tillgänglighet, information och öppenhet samt påverkan och förtroende
Andel ungdomar som deltar i föreningslivet ska öka	Andel ungdomar som deltar i föreningslivet. Uppföljning av lokalt aktivitetsstöd, samt antal anmälda till kulturskolan, könsuppdelad redovisning
Föreningar med bidrag från kommunen ska erbjuda verksamhet för alla	Antalet kvinnor, män, flickor och pojkars deltagande i arrangemang som erhåller arrangemangsbidrag från barn-, kultur- och fritidsavdelningen

Ungdoms – och fritidskonsulenterna ska samordna och organisera mötesplatser för ungdomar i hela kommunen	Samordna och organisera mötesplatser för ungdomar. Antal besök per år och ort samt antal mötesplatser per år och var de finns
--	---

Alkohol, narkotika, tobak, dopning och spel

Inriktningsmål: minskat bruk av alkohol och tobak, ett samhälle fritt från narkotika, dopning och spelberoende.

Missbruk av alkohol leder till medicinska och sociala problem av stor omfattning, men även riskbruk av alkohol är ofta skadligt för hälsan på olika sätt.

Det är därför nödvändigt att dels minska den generella alkoholkonsumtionen, dels stödja ungdomar att skjuta upp sin alkoholdebut. Det är särskilt viktigt med total avhållsamhet från alkohol under uppväxt-åren, vid graviditet samt i trafiken och i arbetslivet.

Rökning är en av de enskilt största hälsoriskerna. Att minska rökningen är därför en viktig uppgift för folkhälsoarbetet. Insatser bör särskilt riktas mot de grupper där den största andelen rökare finns. Insatser bör också göras för att alla barn ska få en tobaksfri start i livet, att ungdomar inte börjar röka eller snusa och att ingen mot sin vilja utsätts för rök. Kommunen har betydande uppgifter i det tobaksförebyggande arbetet och har ställt sig bakom Tobacco Endgame - Rökfritt Sverige 2025, där möjligheterna att vidareutveckla det egna tobaksförebyggande arbetet kommer att undersökas.

En helt narkotika- och dopningsfri kommun är en viktig ambition som kräver stora insatser av samhället.

Satsningar	Uppföljning
Minskat bruk av alkohol och tobak med särskilt fokus på unga vuxna	Riskabel alkoholkonsumtion bland unga vuxna, genom hälsa på lika villkor
Motverka langning av alkohol och tobak till underåriga	Andel rökare, genom hälsa på lika villkor Langning av alkohol och tobak från föräldrar, kompisar eller andra genom drogvaneundersökningen

---

Ett samhälle fritt från narkotika	Ett samhälle fritt från narkotikaberoende Antal narkotikabrott Andelen som provat narkotika, genom drogvaneundersökningen Mätning av avloppsvattnet
Inga rattonyktra	Inga rattonyktra Antal rattonyktra/antal test. Jämförelse länet/riket